

Asmens apsaugos priemonių, naudojamų sveikatos priežiūros įstaigose atliekant COVID-19 galimai užsikrėtusių pacientų ar patvirtintų ligonių priežiūrą, dėvėjimo ir pašalinimo gairės

2020 m. vasario mėn.

Dokumento taikymo sritis

Šis dokumentas – tai pagalbinių medžiagų sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams, dirbantiems su įtariamais arba patvirtintais naujojo 2019 m. koronaviruso (COVID-19) atvejais. Bendrieji šio dokumento tikslai yra:

- pristatyti būtiniausių asmens apsaugos priemonių (AAP) rinkinį, naudotiną dirbant su įtariamais ar patvirtintais COVID-19 atvejais;
- informuoti sveikatos priežiūros darbuotojus apie svarbiausius AAP užsidėjimo ir nusiėmimo aspektus; ir
- stiprinti sveikatos priežiūros darbuotojų, dirbančių su įtariamais ar patvirtintais COVID-19 atvejais, darbo saugą.

Šis dokumentas grindžiamas dabartinėmis žiniomis apie COVID-19 ir geriausia AAP naudojimo praktika.

ECDC atnaujins šį dokumentą, atsižvelgdamas į kintančią padėtį ir jei bus gauta naujos svarbios informacijos.

Tikslinė grupė

Sveikatos priežiūros darbuotojai ir infekcijų prevencijos ir kontrolės darbuotojai ES / EEE šalyse ir Jungtinėje Karalystėje.

Įvadinė informacija

Kas yra SARS-CoV-2 ir COVID-19?

Dabartinio COVID-19 protrūkio sukėlėjas yra *Coronaviridae* šeimai priklausantis *Betacoronavirus* genties) virusas, kuris priskiriamas didelei apvalkalą turinčių, vienos grandinės (+) RNR virusų šeimai. Koronavirusai daugeliu atvejų perduodami per didelius kvėpavimo takų lašelius ir per sąlytį, tačiau įtariamai ir kiti jų perdavimo būdai (t. y. per orą ar fekaliniu-oraliniu būdu).

Manoma, kad vidutinis inkubacinis laikotarpis yra 5–6 dienos ir gali trukti 0–14 dienų [1]. Kol kas specialaus gydymo metodo ar vakcinos nuo COVID-19 nėra.

Daugiau informacijos apie ligą pateikiama internetu [ECDC](#) [2] ir [PSO](#) [3] svetainėse ir naujausiame ECDC Skubaus rizikos vertinime [4].

Siūlomas būtiniausių AAP rinkinys

Siūlomas būtiniausių AAP rinkinys apsaugo nuo viruso perdavimo per sąlytį, lašelius ir orą. Rinkinio sudėtis aprašyta 1 lentelėje ir parodyta 1 paveikslėlyje.

1 lentelė. Būtiniausių AAP rinkinys, reikalingas dirbant su įtariamais ar patvirtintais COVID-19 atvejais

Apsauga	Siūloma AAP
Kvėpavimo takų apsauga	FFP2 arba FFP3 respiratorius (su arba be vožtuvo) *
Akių apsauga	Apsauginiai akiniai (arba veido skydelis)
Kūno apsauga	Vandeniui atsparus chalatas ilgomis rankovėmis
Rankų apsauga	Pirštinės

* Jei trūksta respiratorių, rekomenduojama naudoti veido kaukes (chirurgines arba procedūrinės). Kai naudojamos šios AAP, su jų naudojimu susiję apribojimai ir rizika turėtų būti įvertinami kiekvienu konkrečiu atveju.

Kvėpavimo takų apsauga

Respiratorius apsaugo nuo lašelių ir dalelių įkvėpimo. Kadangi skirtingiems naudotojams tinka skirtingų rūšių respiratoriai, juos būtina išbandyti.

Kai vertinamas įtariamasis atvejis ar dirbama su patvirtintu atveju, ECDC siūlo naudoti 2 arba 3 klasės ant veido dėvimus filtruojančius (FFP) respiratorius (FFP2 arba FFP3, 1 pav.). Atliekant aerozolių generavimo procedūras visada naudojamas FFP3 respiratorius.

Veido (chirurginės) kaukės daugiausia apsaugo nuo iškvėptų lašelių [5]; jas rekomenduojama naudoti esant respiratorių stygiui ir įvertinus kiekvieną konkretų atvejį. Chirurginių kaukių tinkamumo testų atlikti nereikia.

Akių apsauga

Siekiant išvengti viruso poveikio akių gleivinei, reikia naudoti apsauginius akinius arba veido skydelius (2 pav.). Svarbu, kad apsauginiai akiniai tinkamai priglustų prie naudotojo veido ir tiktų prie respiratoriaus.

Kūno apsauga

Siekiant išvengti kūno užteršimo būtina naudoti vandeniui atsparius chalatus ilgomis rankovėmis. Ši AAP neturi būti sterili, nebent naudojama sterilioje aplinkoje (pvz., operacinėje).

Jei nėra vandeniui atsparių chalato, galima naudoti vienkartinę plastikinę prijuostę ant vandeniui neatsparaus chalato.

Rankų apsauga

Dirbant su galimai užsikrėtusiais pacientais ar ligoniais, kuriems nustatyta COVID-19, būtina naudoti pirštines.

Daugiau informacijos apie AAP, naudojamus sveikatos priežiūros įstaigose atliekant COVID-19 galimai užsikrėtusių pacientų ar patvirtintų ligonių priežiūrą, rasite [ECDC techniniame dokumente](#) [6].

1 pav. Rekomenduojamas būtiniausių AAP rinkinys dirbant su įtariamais ar patvirtintais COVID-19 atvejais: FFP2 arba FFP3 respiratoriai, akiniai, vandeniui atsparūs chalatai ilgomis rankovėmis ir pirštinės

2 pav. Veido skydelis

Dauguma AAP komponentų yra skirtingo dydžio, todėl svarbu pabrėžti, kad AAP netaikomas principas, kad vienas dydis tinka visiems. Kad apsauga būtų užtikrinta, AAP turi būti naudotojui tinkamo dydžio, kitaip jis nebus apsaugotas.

Yra įvairių būdų dėvėti (užsidėti) ir šalinti (nusiimti) AAP. ECDC siūlo toliau aprašytą saugaus užsidėjimo ir nusiėmimo būdą.

AAP dėvėjimas (užsidėjimas)

Prieš užsidedant AAP darbui su įtariamu ar patvirtintu COVID-19 atveju, reikia pasirūpinti tinkama rankų higiena pagal tarptautines rekomendacijas [7]. Šiomis aplinkybėmis tai kritinis aspektas ir rankų higiena užtikrinama naudojant alkoholinį tirpalą pagal gamintojo rekomendacijas (3 pav.).

3 pav. Naudojant alkoholinį tirpalą atliekama rankų higiena

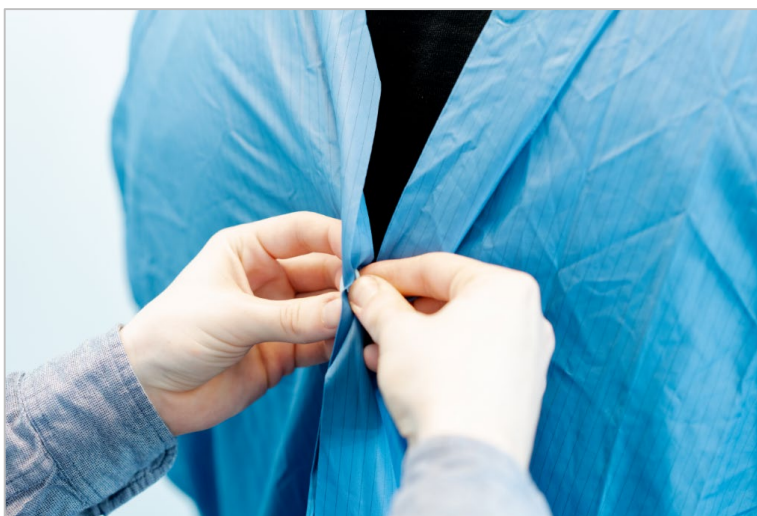

Pirmoji AAP, kurią reikia užsidėti (4 pav.), yra chalatas. Chalatai būna įvairių (vienkartiniai, daugiartiniai); šiose gairėse pateikiamas daugiartinio naudojimo vandeniui atsparaus chalato ilgomis rankovėmis pavyzdys. Jei chalatas užsegamas iš nugaros pusės, kaip parodyta žemiau, asistuojantis asmuo turi padėti jį užsagstyti (5 pav.).

4 pav. Vandeniui atsparaus chalato ilgomis rankovėmis užsidėjimas

5 pav. Asistuojančio asmens atliekamas chalato užsagstymas nugaroje

Užsidėjus chalata, siūloma dėti respiratorių, kuris apsaugo nuo lašelių ir dalelių įkvėpimo. Visoms įtariamų ar patvirtintų COVID-19 atvejų valdymo procedūroms ECDC siūlo naudoti FFP2 arba FFP3 respiratorius (6 pav.). Užsidėjus respiratorių pagal gamintojo nurodymus svarbu atlikti tinkamumo testą. Respiratorių galima išbandyti įvairiai. Daugiau informacijos apie tai galima rasti ECDC techniniame dokumente „[Saugus asmens apsaugos priemonių naudojimas gydant dideles pasekmes sukeliančias infekcines ligas](#)“ [5].

6 pav. (2 arba 3 klasės) FFP respiratoriaus užsidėjimas

Reikia sureguliuoti metalinį nosies spaustuką (7 pav.) ir suveržti dirželius (gumytes), kad respiratorius tvirtai ir patogiai priglustų. Jei respiratorius nepriglunda, dirželius sukryžiuokite. Tačiau tai gali būti nukrypimas nuo gamintojo naudojimo instrukcijose pateiktų rekomendacijų.

7 pav. Respiratoriaus metalinio nosies spaustuko pritaikymas

Jei vietoj respiratoriaus naudojama veido (chirurginė) kaukė (8 pav.), svarbu ją teisingai užsidėti ant veido ir prispausti metaliniu nosies spaustuku (9 pav.), kad ji tinkamai priglustų.

8 pav. Veido (chirurginės) kaukės užsidėjimas

9 pav. Veido kaukės pritaikymas metaliniu nosies spaustuku

Tinkamai užsidėję respiratorių, užsidėkite apsauginius akinius akims apsaugoti. Akinius dėkite akinius ant kaukės dirželių ir įsitikinkite, kad elastinis tekstilės dirželis tvirtai prigludo, bet ne per stipriai (10 ir 11 pav.).

10 pav. Akinių su elastiniu tekstilės dirželiu užsidėjimas**11 pav. Akinių su elastiniu tekstilės dirželiu vaizdas iš šono**

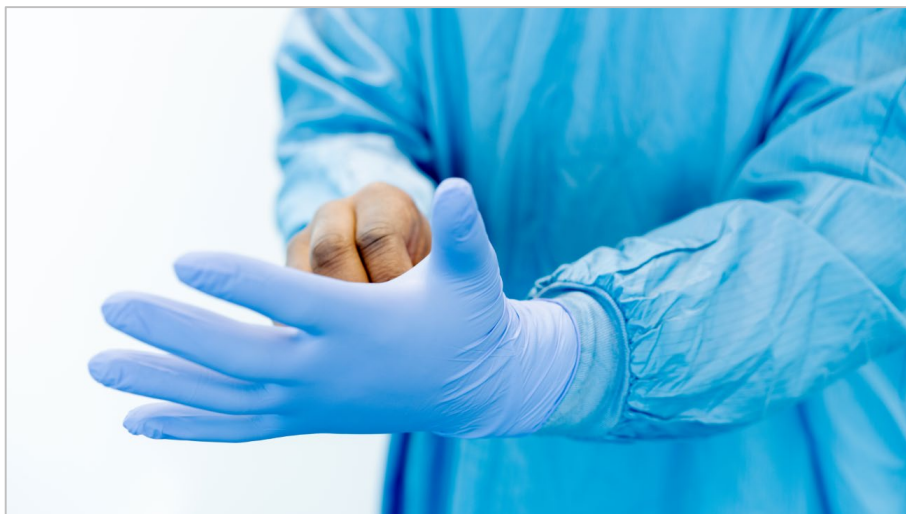
Jei naudojate akinius su kojelėmis, įsitikinkite, kad jų padėtis tinkama ir akiniai gerai uždėti (12 pav.).

12 pav. Akinių su kojelėmis užsidėjimas

Užsidėję akinius, maukite pirštines. Maunantis pirštines, svarbu jas užtempti ant riešo virš chalato rankogalių (13 pav.). Latekso pirštiniams alergiškiems žmonėms turi būti numatyta alternatyvi priemonė, pavyzdžiui, nitrilo pirštinės.

13 pav. Pirštinių užsidėjimas

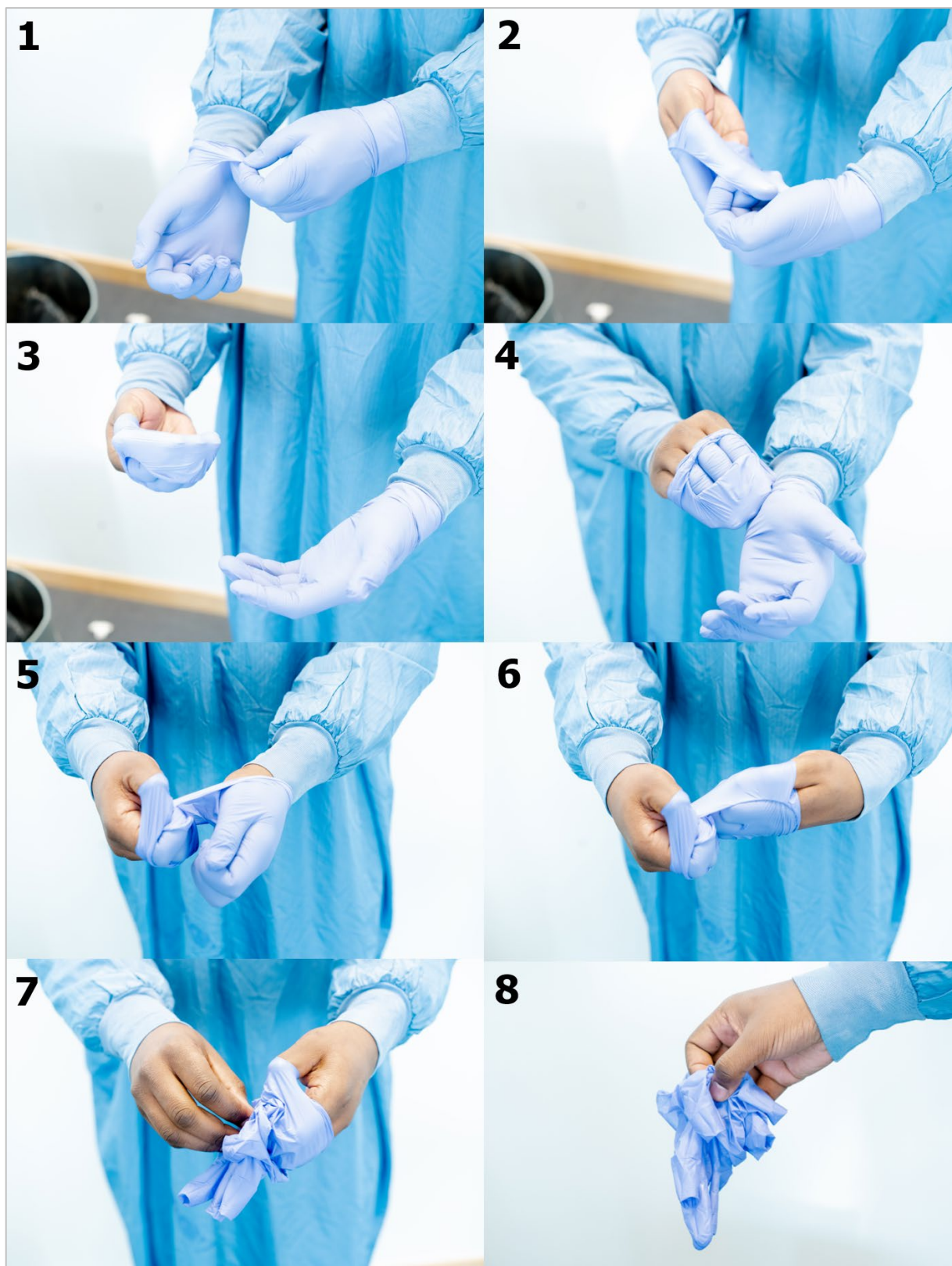

AAP šalinimas (nusiėmimas)

Tinkamai dėvimos AAP apsaugos sveikatos priežiūros darbuotoją nuo užsikrėtimo. Po paciento apžiūros AAP šalinimas (nusiėmimas) yra kritinis ir svarbus etapas, kurį reikia atlikti atidžiai, kad būtų išvengta užsikrėtimo, nes AAP jau gali būti užterštos.

Pirmiausia reikia nusimauti pirštines, nes jos laikomos labai užteršiamomis. Prieš nusiimant pirštines, jas reikia dezinfekuoti alkoholiniu rankų dezinfekantu. Pirštines nusiimamos atliekant aštuonis veiksmus (14 pav.).

Pirmiausia (1) suimkite pirštinę (kita ranka su pirštine) tarp delno ir riešo, (2) traukite pirštinę nuo riešo, (3) kol vidinė pusė išsivers ir uždengs pirštus. Su pirštus dengiančia pirštine (4) suimkite kitos rankos pirštinę tarp delno ir riešo, (5) nutraukite pirštinę nuo riešo, (6) kol ji išsivers ir uždengs pirštus. Kai abiejų rankų pirštinės nuimtos iki pusės, (7) nuimkite pirštinę nuo vienos rankos suimdami ją už vidinės pusės ir nutraukdami nuo rankos; darykite tą patį su kita pirštine, naudodami ranką be pirštinės, pirštinę liesdami tik iš vidinės pusės. Išmeskite pirštines (8) į biologiskai pavojingų atliekų šiukšliadėžę.

14 pav. Pirštinių nusiėmimas (1-8 veiksmai)

Nusiėmus pirštines, būtina dezinfekuoti rankas ir užsidėti naują pirštinių porą, kad būtų galima tęsti nusirengimą. Mūvėdami naujas pirštines apsisaugosite nuo užkrato.

Užsimovę naujas pirštines, galite nusivilkti chalata. Jei chalatas užsegamas nugaroje (kaip parodyta šiame dokumente), asistuojantis asmuo turi padėti jį atsieti (15 pav.). Jums asistuojantis asmuo turi būti su pirštinėmis ir chirurgine kauke, kuriuos atsagsčius chalata reikia pašalinti. Nusimovęs pirštines, asistuojantis asmuo turi dezinfekuoti rankas alkoholiniu tirpalu. Sveikatos priežiūros darbuotojas gali nusivilkti atsegtą chalata suimdamas jį už nugaros (16 pav.) ir atitolindamas jį nuo savęs užterštą priekinę chalato dalį laikydamas chalato viduje (17 pav.).

15 pav. Chalato nugarinės dalies atsegimas, atliekamas asistuojančio asmens

16 pav. Chalato nusivilkimas: suėmimas nugaroje

17 pav. Chalato nusivilkimas nutraukiant jį nuo savęs

Vienkartiniai chalatai pašalinami, o daugkartinio naudojimo dedami į maišelį arba talpyklą dezinfekcijai (18 pav.).

18 pav. Chalato patalpinimas į biologiškai pavojingų priemonių talpyklą

Nusiėmus chalata, reikia nusiimti akinius ir, jei jie vienkartiniai, juos pašalinti, arba dėti į maišą ar talpyklą dezinfekcijai. Nusiimdami akinius įkiškite pirštą po elastiniu tekstilės dirželiu nugarinėje galvos pusėje ir nuimkite akinius, kaip parodyta 19 paveikslėlyje. Nelieskite priekinės akinių dalies, kuri gali būti užteršta. Kaip nusiimti akinius su kojėlėmis parodyta 20 paveikslėlyje.

19 pav. Apsauginių akinių su elastiniu tekstilės dirželiu nusiėmimas

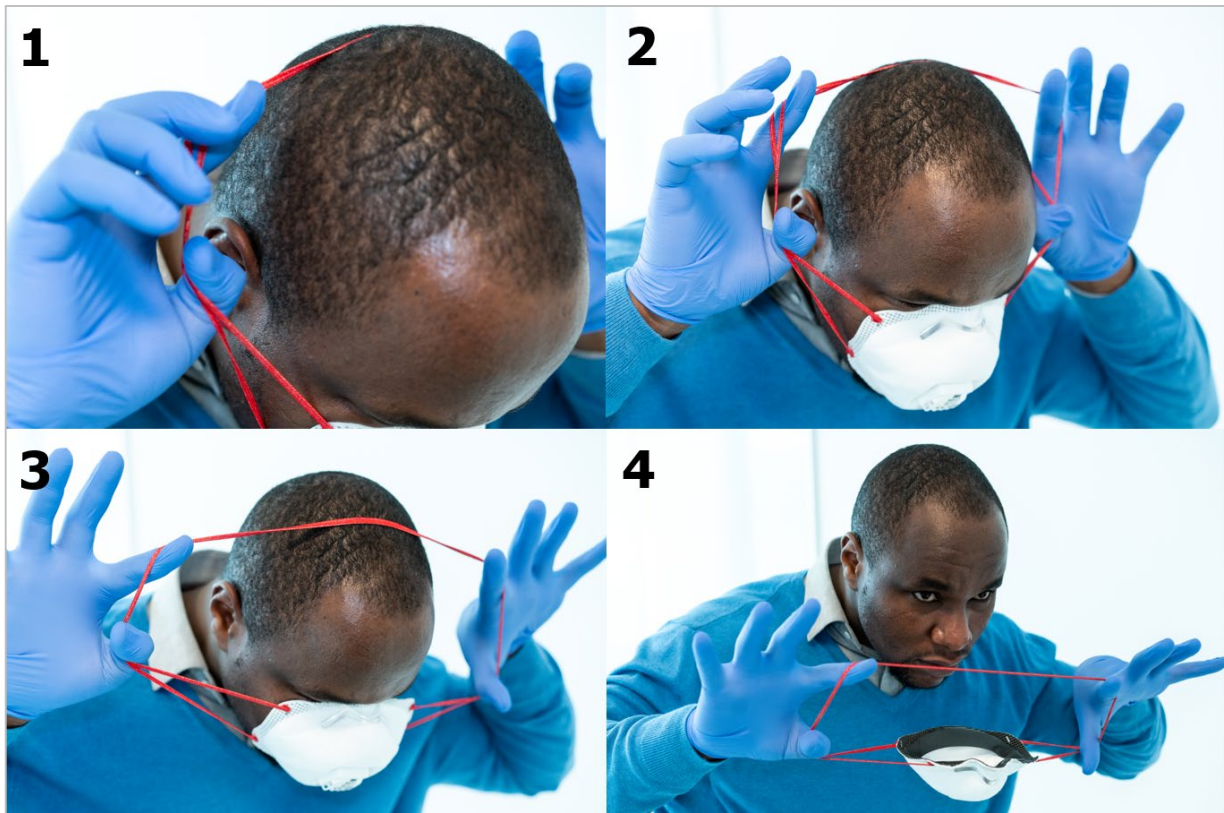
20 pav. Akinių su kojėlėmis nusiėmimas (1 ir 2 veiksmai)

Kitas veiksmas – respiratoriaus nusiėmimas. Nusiėdami respiratorių pakiškite pirštą ar nykštį po dirželiais nugarinėje pusėje ir nuimkite jį, kaip parodyta 21 paveikslėlyje.

Panaudotas respiratorius (ar chirurginė kaukė) išmetami. Nusiėmant respiratorių svarbu jo neliesti pirštinėmis (išskyrus elastinius dirželius).

21 pav. Respiratoriaus nusiėmimas (1–4 veiksmai)

Paskutinė AAP, kurią reikia nusiėmti, yra pirštinės. Prieš nusiėmant pirštines jas reikėtų dezinfekuoti alkoholio tirpalu. Pirštines reikia nusiėmti pirmiau aprašyta tvarka. Nusėmovus pirštines, atliekama rankų higiena.

Dokumentą parengė ECDC ekspertai (abėcėlės tvarka)

Cornelia Adlhoch, Orlando Cenciarelli, Scott Chioffi, Mikolaj Handzlik, Michael Ndirangu, Daniel Palm, Pasi Penttinen, Carl Suetens

Informacijos šaltiniai

1. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Situation report – 29 2020 [atnaujinta 2020 m. vasario 19 d.; cituota 2020 m. vasario 25 d.]. Ženeva: PSO; 2020 m. Nuoroda: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200219-sitrep-30-covid-19.pdf?sfvrsn=6e50645_2.
2. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) COVID-19 2020 [internetas, cituota 2020 m. vasario 24 d.]. Stokholmas, ECDC; 2020 m. Nuoroda: <https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>.
3. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). Coronavirus disease (COVID-19) outbreak 2020 [cituota 2020 m. vasario 24 d.]. Ženeva: PSO; 2020 m. Nuoroda: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>.
4. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) Outbreak of severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2): increased transmission beyond China – fourth update 2020 [cituota 2020 m. vasario 24 d.]. Stokholmas, ECDC; 2020 m. Nuoroda: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/SARS-CoV-2-risk-assessment-14-feb-2020.pdf>.
5. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) Safe use of personal protective equipment in the treatment of infectious diseases of high consequence 2014 [cituota 2020 m. vasario 25 d.]. Stokholmas, ECDC; 2020 m. Nuoroda: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/media/en/publications/Publications/safe-use-of-ppe.pdf>.
6. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) Personal protective equipment (PPE) needs in healthcare settings for the care of patients with suspected or confirmed novel coronavirus (2019-nCoV) 2020 [cituota 2020 m. vasario 25 d.]. Stokholmas, ECDC; 2020 m. Nuoroda: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/novel-coronavirus-personal-protective-equipment-needs-healthcare-settings.pdf>.
7. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO). WHO Guidelines on hand hygiene in health care 2009 [cituota 2020 m. vasario 25 d.]. Ženeva: PSO; 2009 m. Nuoroda: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44102/9789241597906_eng.pdf;jsessionid=3D5B6AF129FA5FA0F98F7D80DF80EC2D?sequence=1.